

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 51/2014-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 17. decembra 2014 predbežne prerokoval sťažnosť M. K., zastúpeného advokátkou Mgr. Marcelou Grancovou, advokátska kancelária, Kováčska 28, Košice, pre neústavnosť a nezákonnosť volieb do orgánov miestnej samosprávy v meste Trebišov, konaných 15. novembra 2014, za účasti M. Č., a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosť M. K. **p r i j í m a** na ďalšie konanie.
2. Návrhu na nariadenie predbežného opatrenia **n e v y h o v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 25. novembra 2014 doručené podanie M. K. (ďalej len „sťažovateľ“), označené ako „*Volebná sťažnosť... podľa článku 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a návrh na vydanie predbežného opatrenia*“. Ako odporcu sťažovateľ označil M. Č. (ďalej len „odporca“).

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že vo voľbách od orgánov miestnej samosprávy konaných v meste Trebišov 15. novembra 2014 sa sťažovateľ a odporca uchádzali o funkciu primátora mesta. Zo zápisnice mestskej volebnej komisie o výsledku volieb do mestského zastupiteľstva a volieb primátora mesta spísanej 16. novembra 2014 „vyplýva, že počet platne odovzdaných hlasovacích lístkov pre voľby primátora mesta Trebišov bolo 8.050, z toho v prospech sťažovateľa bolo platne odovzdaných 3.998 hlasov a v prospech odporcu bolo platne odovzdaných 4.052 hlasov. V zmysle predloženej Zápisnice o výsledku volieb bol za primátora mesta zvolený odporca. Rozdiel hlasov medzi sťažovateľom a odporcom predstavuje len 54 hlasov.“.

Hneď v úvode svojej sťažnosti sťažovateľ poukazuje na § 9 ods. 5 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“) a zdôrazňuje, že „v meste Trebišov boli aj napriek vyššie citovanému zákonnému ustanoveniu, a teda v rozpore s ním, pre voľbu primátora mesta vytvorené až dva volebné obvody. Vzhľadom na to, že volebný výsledok je zisťovaný sčítaním hlasov za celé mesto Trebišov, ktoré by v zmysle citovaného ustanovenia malo tvoriť jeden jednomandátový volebný obvod, sťažovateľ touto volebnou sťažnosťou napáda voľby primátora mesta Trebišov... z dôvodu ich nezákonnosti a neústavnosti, vo volebnom obvode celého mesta Trebišov. V rámci mesta Trebišov získal sťažovateľ 49,66 % hlasov...“.

Sťažovateľ formuluje dva dôvody, na ktorých zakladá sťažnostnú argumentáciu. Tie súvisia s „ovplyvňovaním vôle voličov nedovoleným spôsobom, zneužitím ich odkázanosti a dozorom nad ich hlasovaním prostredníctvom asistencie zamestnancov L. – Špecializovaného zariadenia, zariadenia pre seniorov a domova sociálnych služieb, pri hlasovaní klientov zariadenia, ovplyvňovaním a navádzaním na hlasovanie v prospech odporcu (volebný okrsk č. 5 volebného obvodu č. 1)“, a s «volebnou korupciou, tzv. „kupovaním hlasov“ rómskych voličov patriacich do znevýhodnenej sociálno-etnickej skupiny (volebné okrsky č. 3 a 4 volebného obvodu č. 1)».

K prvému dôvodu sťažnosti sťažovateľ uvádza, že riaditeľ L. – Špecializovaného zariadenia, zariadenia pre seniorov a domova sociálnych služieb (ďalej len „špecializované zariadenie“), J. Č. – požiadal 7. novembra 2014 okrskovú volebnú komisiu v okrsku č. 5

o prenosnú volebnú schránku zo zdravotných dôvodov pre 110 voličov – klientov špecializovaného zariadenia. Podľa sťažovateľa k tejto žiadosti „*neboli pripojené žiadne plnomocenstvá, ktorým by čo i len jeden zo 110 voličov bol splnomocnil riaditeľa, aby v jeho mene požiadal o volebnú schránku*“, hoci „*je to práve volič, ktorý žiada o prenosnú volebnú schránku. Právo požiadať o možnosť hlasovať mimo volebnej miestnosti teda volebný zákon priznáva individuálnej, konkrétnej osobe – voličovi. Sťažovateľ podotýka, že určená volebná miestnosť pre obyvateľov volebného okrsku č. 5 bola určená v Gymnáziu Trebišov, Komenského č. 32, Trebišov a nachádza sa cca 3 minúty pešej chôdze vo vzdialenosti približne 200 metrov. S prihliadnutím na obsah čestných vyhlásení členov okrskovej komisie je sťažovateľ presvedčený aj o tom, že závažné dôvody neboli dané minimálne u polovice voličov uvedených v mennom zozname.*“. Sťažovateľ uvádza, že členovia okrskovej volebnej komisie vyslaní do špecializovaného zariadenia po príchode „*zistili, že v hale Špecializovaného zariadenia je zhromaždených okolo 50 voličov (tzn. nešlo o voličov, ktorí nie sú schopní pohybu, resp. chôdze). Hala bola vybavená 4 zástenami určenými na voľbu. Nachádzali sa v nej aj stoly so stoličkami pre členov okrskovej komisie a pre prenosnú volebnú schránku.*“.

V prílohe sťažnosti sťažovateľ predložil fotodokumentáciu z výletu klientov špecializovaného zariadenia v Košiciach, z ktorej má vyplývať, že sa ho „*zúčastnili aj voliči, v mene ktorých žiadal riaditeľ Špecializovaného zariadenia prenosné volebné schránky zo zdravotných dôvodov...*“. V tejto súvislosti sťažovateľ navrhuje vypočúť členov okrskovej volebnej komisie.

Ďalej sťažovateľ tvrdí, že «*riaditeľ si vytvoril v Špecializovanom zariadení de facto súkromnú volebnú miestnosť, čo je v rozpore so zákonnými ustanoveniami zákona o voľbách týkajúcich sa miesta vykonania volieb a určenia volebnej miestnosti. Sťažovateľ sa domnieva, že vytvorením súkromnej volebnej miestnosti došlo okrem iného k uvedeniu voličov do omylu a navodenia dojmu, že ide o oficiálnu volebnú miestnosť a voliči nemôžu hlasovať na inom mieste. Sťažovateľ je presvedčený, že vytvorením takejto súkromnej volebnej miestnosti v rozpore so zákonom o voľbách si zároveň riaditeľ vytvoril priestor na kontrolu priebehu hlasovania voličov – klientov zariadenia. Toto presvedčenie sťažovateľa utvrdzuje skutočnosť, že riaditeľ osobne uviedol členom okrskovej volebnej*

komisie, že trvá na svojej osobnej účasti vo „volebnej miestnosti“ počas hlasovania prítomných voličov a na asistencii zamestnancov Špecializovaného zariadenia voličom pri hlasovaní.

Vzhľadom na to, že voliči boli zamestnancami Špecializovaného zariadenia od začiatku hlasovania bez vyslovenia žiadosti o pomoc iného voliča sprevádzaní do priestorov určených na hlasovanie, kde s nimi zotrúvali, boli všetci prítomní dôrazne poučení o zásade tajnosti hlasovania prítomnými členmi okrskovej komisie. Následne začali všetci voliči zaradom žiadať o asistenciu pri hlasovaní, pričom tieto vyhlásenia činili aj voliči, ktorí navonok nejavili známky, že nemôžu čítať alebo písať, nemali ani okuliare a pritom sa pohybovali bez pomoci, resp. nejavili známky takého poškodenia, ktoré by im znemožňovali voliť bez asistencie. Z ústavnoprávneho hľadiska je pritom potrebné pred slobodným výberom osoby asistujúcej, preferovať ústavnú zásadu slobodného výkonu volebného práva podľa čl. 30 ods. 1 ústavy.».

Všetky popísané skutočnosti sťažovateľ vyhodnocuje tak, že vyjadrovali „nepochybnú vôľu riaditeľa ovplyvniť týchto voličov a skontrolovať ich hlasovanie. Riaditeľ Špecializovaného zariadenia svojím konaním mohol ovplyvniť 110 voličov, čo pri konečnom rozdiely 54 hlasov medzi sťažovateľom a odporcom je významný počet voličov. A práve títo voliči a ich hlasovanie mohlo rozhodnúť o volebnom víťazstve odporcu, pričom ich hlasovanie nemožno považovať za nevzbudzujúce pochybnosti.“.

Zároveň sťažovateľ k prvému dôvodu svojej sťažnosti uvádza, že špecializované zariadenie je určené aj pre fyzické osoby, «ktoré nie sú spôsobilé orientácie v čase, nerozpoznávajú čas, neopoznávajú blízke osoby, nerozlišujú zvuky, trpia demenciou, Alzheimerovou chorobou a podobne. V zmysle obsahu priloženého čestného vyhlásenia M. S. (člen okrskovej volebnej komisie, pozn.) osoby, ktoré javili známky dezorientácie v čase a priestore tvorili približne polovicu z voličov, v zastúpení ktorých riaditeľ Špecializovaného zariadenia požiadal o prenosnú volebnú schránku. Sťažovateľ je presvedčený, že hlasovanie týchto osôb, ako osôb úplne odkázaných na služby Špecializovaného zariadenia mohlo byť zmanipulované, keď tieto osoby volili za asistencie zamestnancov Špecializovaného zariadenia. Nepripustnej manipulácii s týmito plne odkázanými voličmi, ovplyvňovaniu a navádzaniu, nasvedčujú vyjadrenia voličov,

ktorí týmto asistujúcim zamestnancom výslovne uvádzali, aby v ich mene krížkovali kandidáta „tak ako sa ráno dohodli“ a podobne M. S. pritom v priloženom čestnom vyhlásení uviedol aj nasledovné: „Vzhľadom na to, že členovia okrskovej volebnej komisie boli prítomní pri zaznamenaní vôle voličov, ktorí volili s asistenciou, je možné skonštatovať, že všetci títo voliči volili za primátora kandidáta č. 1 M. Č. Nie je známy ani jeden volič, ktorý by s asistenciou volil kandidáta č. 2 M. K. Celkovo v zriadení volilo 98 voličov.“

Sťažovateľ sa domnieva, že zo strany týchto voličov išlo o naučené hlasovanie, resp. nešlo o slobodnú vôľu voličov. Nasvedčuje tomu aj skutočnosť, že hlasovania o poslancoch mestského zastupiteľstva neboli vôbec spôsobilí a v hlasovaní „zorientovaní“. Títo voliči hlasovali za odporcu, čo vyplýva aj z obsahu priložených čestných vyhlásení. Opísaná skupina voličov je špecifickou skupinou voličov, plne odkázanou na služby Špecializovaného zariadenia. Dozorom – asistenciou zamestnancov Špecializovaného zariadenia pri hlasovaní týchto voličov nepochybne mohlo dôjsť, a podľa názoru sťažovateľa aj došlo, k nie slobodnému prejavu vôle týchto voličov.».

Napokon k prvému dôvodu sťažnosti sťažovateľ upriamuje pozornosť na „prepojenosť riaditeľa Špecializovaného zariadenia na odporcu a člena jeho rodiny... Riaditeľ Špecializovaného zariadenia a odporca boli... vo volebnom období 2011 – 2014 poslancekými kolegami v Mestskom zastupiteľstve Mesta Trebišov. Okrem toho, sťažovateľ poukazuje na to, že otec odporcu, I. Č., ako podnikateľský subjekt... realizoval pre Špecializované zariadenie v rokoch 2011 – 2013 rôzne stavebné práce, za ktoré celkovo vyfakturoval tomuto zariadeniu sumu vo výške až 106.713,28 Eur.“

Uvedené skutočnosti podľa sťažovateľa „nemožno hodnotiť inak ako snahu skontrolovať, či skutočne títo voliči, de facto v závislom postavení od riaditeľa zariadenia, v ktorom žijú, budú hlasovať v prospech odporcu.

Toto počínanie riaditeľa je v hrubom rozpore s pravidlami férovej politickej súťaže, a to tak v ich ústavnom, ako aj zákonnom vyjadrení.“

Druhý dôvod sťažnosti sťažovateľ vysvetľuje tak, že vo volebných okrskoch č. 3 a č. 4 v meste Trebišov, v ktorých „volili rómski voliči patriaci do znevýhodnenej sociálno-etnickej skupiny“, došlo ku „kupovaniu hlasov“. Na podporu tohto záveru sťažovateľ

uvádza, že «vo volebnom okrsku č. 3... získal odporca o cca 90% hlasov viac ako sťažovateľ a vo volebnom okrsku č. 4 získal odporca o cca 80% hlasov viac ako sťažovateľ. Tento štatistický úkaz nastal jedine v týchto dvoch okrskoch. Ani v jednom z ostatných 17 okrskov oboch volebných obvodov nedošlo k takémuto výraznému rozdielu...

Záveru, že rómski voliči z okrskov 3 a 4 boli osobitne „motivovaní“ zúčastniť sa volieb, svedčí aj ich doposiaľ nebyvalý záujem o veci verejné, a teda rekordná účasť vo voľbách... Špecifikum rómskych voličov spočíva pritom vo všeobecnosti v ich skôr nezaujme o veci verejné a o voľby ako také.».

S poukazom na čestné vyhlásenia členov okrskových volebných komisií sťažovateľ uvádza, že v kritizovaných volebných okrskoch „mnohí voliči mali na rukách napísanú kombináciu čísel, ktorá vždy začínala číslom 1, pričom pod číslom 1 kandidoval na post primátora odporca“.

Sťažovateľ cituje vyjadrenie bývalého poslanca mestského zastupiteľstva I. B., vo voľbách konaných 15. novembra 2014 neúspešného kandidáta na funkciu poslanca Mestského zastupiteľstva v Trebišove, elektronicky zverejneného na sociálnej sieti, a súčasne uvádza, že sestra menovaného bola členkou okrskovej volebnej komisie č. 4. Na jej adresu sa ďalší členovia tejto okrskovej volebnej komisie v priložených čestných vyhláseniach vyjadrili tak, že „často opúšťala volebnú miestnosť a pred volebnou miestnosťou napriek upozorňovaniu predsedom volebnej komisie sústavne komunikovala s voličmi v rómskom jazyku a často bolo pri ich komunikácii počuť slovo JEK;... to v rómčine znamená JEDEN“.

Napokon sťažovateľ predkladá odpoveď Okresného riaditeľstva Policajného zboru v Trebišove na žiadosť o podanie informácie z 20. novembra 2014. Podľa sťažovateľa „vyjadrenie poslanca K. D. pre hliadku Obvodného oddelenia Policajného zboru v Trebišove, s ktorým sa Obvodné oddelenie... uspokojilo, o tom, že potravinové balíčky rozdával niektorým voličom ako poďakovanie a išlo len o menšiu oslavu, ako tvrdenie účelové“.

Sťažovateľ uzatvára, že „v sťažnosti opísané porušenia zákona o voľbách, a teda aj označených článkov Ústavy Slovenskej republiky, v tomto prípade vzhľadom na tesný volebný výsledok vo voľbách na post primátora mesta Trebišov dosiahli celkom zrejme takú intenzitu, že boli spôsobilé ovplyvniť voličov v prospech voľby konkrétneho kandidáta – odporcu, a mali tak priamy a relevantný dosah aj na konečný výsledok volieb primátora mesta Trebišov“.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd rozhodol nálezom, ktorým vyhlási voľby primátora mesta v meste Trebišov konané 15. novembra 2014 za neplatné. Súčasne navrhuje vydanie predbežného opatrenia, ktorým ústavný súd uloží miestnej volebnej komisii v meste Trebišov povinnosť „zdržať sa vydania osvedčenia o zvolení za primátora Mesta Trebišov, M. Č. do rozhodnutia vo veci samej“.

II.

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) preskúmal, či spĺňa všeobecné a osobitné náležitosti podľa § 20 ods. 1 a 2, § 59 a § 60 zákona o ústavnom súde a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie v zmysle § 25 ods. 2 tohto zákona.

1. V označených voľbách bol sťažovateľ kandidátom na funkciu primátora mesta. Z príloh sťažnosti tvorených fotokópiou vyhlásenia kandidatúry pre voľby primátora mesta Trebišov z 8. októbra 2014 a fotokópiou zápisnice mestskej volebnej komisie o výsledku volieb do mestského zastupiteľstva a volieb primátora mesta Trebišov podpísanej 16. novembra 2014 ústavný súd zistil, že sťažovateľ je oprávneným navrhovateľom podľa § 59 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Sťažnosť bola ústavnému súdu doručená 25. novembra 2014, to znamená do desiatich dní po oznámení výsledku volieb (§ 60 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Sťažovateľ splnil aj ďalšie zákonné náležitosti, uviedol, že napáda voľby vo volebnom obvode mesta Trebišov, napadol zvolenie iného kandidáta v rámci tohto volebného obvodu, uviedol dôvody, pre ktoré voľby napáda, s označením dôkazov a navrhol aj rozhodnutie vo veci.

Vychádzajúc zo všetkých uvedených skutočností ústavný súd nezistil dôvody na odmietnutie volebnej sťažnosti sťažovateľa, a preto ju prijal na ďalšie konanie, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto uznesenia.

2. Pred začatím konania môže súd nariadiť predbežné opatrenie, ak je potrebné, aby dočasne boli upravené pomery účastníkov, alebo ak je obava, že by výkon súdneho rozhodnutia bol ohrozený [§ 74 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“)].

Základným predpokladom prípustnosti a opodstatnenosti vydania predbežného opatrenia je okrem iného to, že sťažovateľ tvrdí a osvedčí nevyhnutnosť dočasnej úpravy právnych vzťahov medzi účastníkmi.

Sťažovateľ svoj návrh na vydanie predbežného opatrenia nijako neodôvodnil, iba v časti dôvodov sťažnosti označenej ako „V.“ odcitoval pasáž odôvodnenia uznesenia ústavného súdu č. k. PL. ÚS 6/06-42 zo 6. júna 2006, ktorým bolo na základe volebnej sťažnosti iného sťažovateľa predbežné opatrenie v podobe, aká sa navrhuje v tu predbežne prerokovanej sťažnosti, nariadené. Sťažovateľ však neuviedol žiadne skutkové fakty charakterizujúce jeho prípad, ktoré by boli spôsobilým predmetom právneho hodnotenia z hľadísk formulovaných v § 74 ods. 1 OSP. Právny názor ústavného súdu vyslovený v minulosti v inej veci nemôže nahradiť skutkové dôvody ako povinnú obsahovú súčasť sťažovateľovho podania.

Sťažovateľov návrh preto neumožňuje ústavnému súdu prijatie záveru, že na naplnenie účelu konania podľa čl. 129 ods. 2 ústavy je v okolnostiach prípadu nevyhnutné, aby ústavný súd aplikujúc § 31a zákona o ústavnom súde nariadil predbežné opatrenie podľa § 74 OSP.

Sťažovateľovmu návrhu na nariadenie predbežného opatrenia z uvedených dôvodov ústavný súd nevyhovel (bod 2 výroku uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. decembra 2014